

HEMŞİRELİK VE EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK SEVME DURUMLARI, ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİNİN ÇOCUK SEVME DURUMLARINA ETKİSİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Nursing and Midwifery Students' State of Liking of Children, Effects of Paediatrics Nursing Lesson on the State of Liking of Children and Affecting Factors

Melihat AKGÜN KOSTAK¹

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik ve ebelik bölümü öğrencilerinin çocuk sevme durumlarını, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersinin çocuk sevme durumlarına etkisini ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki çalışma, 2010-2011 öğretim yılında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi alan 99 öğrenci ile yapıldı. Veriler "Bilgi Formu" ve "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği (BÇSÖ)" ile toplandı.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.29±1.24, %57.6'sı ebelik, %42.4'ü hemşirelik bölümü öğrencisi idi. Öğrencilerin %58.6'sı da mezun olduktan sonra çocuk kliniklerinde çalışmayı istediklerini ifade etti. Öğrencilerin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi almadan önce ölçekten 82.09±14.07, dersi aldıktan sonra 82.35±14.90 puan aldıkları, puanlar arasında istatistiksel anlamlı fark olmadığı belirlendi. Öğrencilerin cinsiyetleri, kardeşinin olması, çocukluğunu nasıl geçirdiği, çocuk sahibi olmayı isteme ve çocuk servislerinde çalışmayı isteme durumlarının çocuk sevme düzeylerini etkilediği belirlendi (p<0.05).

Sonuç: Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarının yüksek olduğu ve bu durumun Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersinden etkilenmediği belirlendi.

Anahtar sözcükler: Çocuk sevme, hemşirelik, ebelik, öğrenci.

ABSTRACT

Aim: This study was carried out to determine the nursing and midwifery students' state of liking of children, effects of the Child Health and Disease Nursing Lesson on the state of liking of children and the factors affecting.

Method: This descriptive study was conducted with 99 students receiving the Child Health and Disease Nursing Lesson in the academic year 2010 and 2011. Data was collected by "The Data Form" and "the Barnett Liking of Children Scale (BLCS)".

Results: The mean age of the students was 21.29 ± 1.24, 57.6% were midwifery and 42.4% were nursing students. Of the students 58.6% wanted to work at paediatric clinics after graduation. It was found out that the students' scores from the scale before and after attending the Child Health and Disease Nursing Lesson were, respectively, 82.09±14.07 and 82.35±14.90, there was no statistically significant difference between the scores. It was found that states of the students, such as gender, having a sibling, childhood stage, willingness to have children and work at paediatric clinics, affected the students' levels of liking of children (p <0.05).

Conclusion: It was figured out that nursing and midwifery students' state of liking of children was high and this situation was not affected by the Child Health and Disease Nursing Lesson.

Key Words: Liking of children, midwifery, nursing, student.

¹ Yrd. Doç. Dr. Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Yazışma Adresi

Yrd. Doç. Dr. Melihat AKGÜN KOSTAK, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Balkan Yerleşkesi, EDİRNE.

e-mail: akgunmel@yahoo.com

Tel: 0 284 213 30 42

GİRİŞ

Çocuklara yönelik tutum, bir bireyin çocuklar ve çocuklarla birlikte olma konusundaki temel inancının yansımasıdır (Barnett ve Sinisi 1990; Erdem ve Duyan 2011). Bir çocuğu sevmek, karşılıksız sevginin en kabullenilmiş şekillerinden biridir (Fromm 2011; Yapıcı ve Yapıcı 2004). Erich Fromm'a (2011) göre sevgi insanlarda bulunması gereken olumlu bir güç, öğrenilmesi ve uygulanması gereken bir sanattır. Gerçek sevgi; ilgi, sorumluluk, saygı ve bilmek ile sıkı sıkıya bağlıdır. Sevgi, ilgi ve hoşgörü ile karşının hakkına saygı göstermek ve korumaktır.

Çocuk hemşiresi olmaya karar vermede en önemli faktörlerden biri çocukları sevmektir (Çavuşoğlu 2013; Erdem ve Duyan 2011; Happell 2000). Happell'in (2000) bildirdiğine göre, Stevens ve Dulhunty (1992) bu durumu "Çocuklar ile çalışmayı isteme ve çocuklara karşı pozitif tutum sergileme mezuniyetten sonra bu alanda çalışma ile sonuçlanmaktadır" şeklinde belirtmektedir. Çocuk hemşiresinin çocuğun ve tüm aile üyelerinin haklarını koruma ve savunma rolü vardır. Bu nedenle çocuk hemşirelerinin çocukların fiziksel, entelektüel, duygusal, sosyal ve gelişimsel farklılıklarını anlamaları ve çocukları savunmaları için onlara gerekli sevgi ve ilgiyi göstermeleri gerekir (Çavuşoğlu 2013; Hockenberry ve Wilson 2013). Kasapoğlu ve Akyol (2012) okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin çocuk haklarına yönelik tutumlarıyla çocuk sevmeye davranışları arasında ilişki olduğunu, öğretmenlerin çocuk sevmeye durumunun çocuk haklarına yönelik tutumlarını etkilediğini belirlemişlerdir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinde, "Çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu şekilde gelişmesi için sevgi ve anlayışa gereksinimi vardır" denilmektedir (Hockenberry ve Wilson 2013; Çavuşoğlu 2013). Bu bağlamda çocuğun en çok sevgi ve ilgiye gereksiniminin olduğu sağlıktan sapma durumlarında hemşirelerden/sağlık personelinde sevgi görmesi, sevilmesi çok önemli bir gereksinimdir (Hockenberry ve Wilson 2013; MEGEP 2006). Hemşirelik mesleği, özellikle çocuk hemşireliği iletişim, empati ve çocuk sevgisi üzerine temellendirilir (Çavuşoğlu 2013; Hockenberry ve Wilson 2013). Hemşirelerle yapılan bir çalışmada çocuk sevmeye puanı düşük olan hemşirelerin hastalarla iletişim kurmada problem yaşadıkları (Tural ve ark. 2010), öğretmenlerle yapılan iki çalışmada da öğretmenlerin çocuk sevmeye düzeyleri ile iletişim becerileri, empati becerileri arasında pozitif ilişki olduğu bulunmuştur (Duyan ve

Gelbal 2008; Uğurlu 2013). Ayrıca hemşirelerin çocuklarla kurdukları ilişki biçimleri, çocuklara yönelik tutum ve davranışları, çocuğun hastane, hastaneye yatma ve sağlık personeli ile ilgili anlayışının oluşmasında da önemlidir (Çavuşoğlu 2013).

Araştırmalarda çocuk hemşireliğinin, deneyimli hemşireler tarafından zorlu bir çalışma alanı olarak tanımlanmasına rağmen, hemşirelik öğrencileri tarafından popüler bir çalışma alanı olarak görüldüğü belirtilmektedir (Happell 2000). Happell (2000) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin yarısının bebek ve çocuklarla çalışmak istediklerini, çocuklarla çalışmak isteyen öğrencilerin %85'inin çocukları sevdiği, çocuklarla çalışmayı eğlenceli bulduğu ve çocuk kliniklerini pozitif bir çalışma ortamı olarak gördükleri için, %16'sının bu alana katkı sağlayacaklarına inandıkları için, %24'ünün de daha önceki deneyimleri ve pozitif geribildirimleri olduğundan bu alanı tercih ettikleri belirlenmiştir. Aynı çalışmada bazı öğrencilerin çocukluklarında kötü bir hastane deneyiminin olduğu ve bu nedenle çocuklar için bir farklılık yaratabileceklerine inandıkları için çocuk hemşiresi olmak istedikleri belirlenmiştir. Barnett ve Sinisi'ye göre (1990), bireylerin çocuklara karşı olan tutum ve davranışları çocuklara ve çocuklarla birlikte olmaya dair temel düşüncelerinden etkilenmektedir. Buradan hareketle hemşirelerin çocuk sevmeye durumları çocukları daha kolay kabul etmelerine, birlikte vakit geçirirken hoşlanmalarına, onlarla iletişim kurarken daha dikkatli ve özenli davranmalarına neden olmaktadır.

Çalışmalar bireylerin çocuk sevmeye durumlarının yaş, cinsiyet gibi bazı sosyodemografik özellikler ile çocukluk ve çocuklarla ilgili deneyimlerinden etkilendiğini göstermektedir (Barnett ve Sinisi 1990; Erdem ve Duyan 2011; Happell 2000). Ülkemizde hemşirelerin çocuk sevmeye durumları ile ilgili çalışmalar sınırlı ve oldukça yeni olup (Erdem ve Duyan 2011; Tural ve ark. 2010), daha çok öğretmenlerin çocuk sevmeye durumları ile ilgili çalışmaların olduğu görülmektedir (Duyan ve Gelbal 2008, Gelbal ve Duyan 2010; Uğurlu 2013). Çocuk hemşireliği iletişim, empati ve çocuk sevgisi üzerine temellendirilen bir hemşirelik alanıdır. Bu nedenle hemşirelik ve çoğunlukla kadın-doğum ve çocuk kliniklerinde çalışacak olan ebellek öğrencilerinin çocuk hemşiresi olma kararlarına etkileyen önemli bir özellik olan çocukları sevmeye durumlarının ve etkileyen faktörlerin bilinmesi önemlidir. Bu çalışma, hemşirelik ve ebellek bölümü öğrencilerinin çocuk sevmeye durumlarını, etkileyen faktörleri ve Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersinin çocuk

sevme durumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Araştırmanın soruları şunlardır: Öğrencilerin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi öncesi ve sonrası çocuk sevme düzeyleri arasında istatistiksel olarak fark var mıdır? Öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri ile sosyodemografik özellikleri arasında istatistiksel olarak fark var mıdır? Öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri ile çocuklarla ilgili deneyim ve düşünceleri arasında istatistiksel fark var mıdır?

YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki çalışma, 2010-2011 öğretim yılı bahar yarıyılında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersine kayıt yaptıran hemşirelik (N=49) ve ebelik (N=73) bölümü toplam 122 öğrenci ile planlandı. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi 3. sınıfta, bahar döneminde, 14 hafta, hemşirelik bölümünde haftada 8 saat teorik, 16 saat uygulama, ebelik bölümünde 4 saat teorik, 8 saat uygulama şeklinde yürütülmektedir. Araştırma verileri "Bilgi Formu" ve "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği (BÇSÖ)" ile toplandı.

Bilgi Formu: Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir (Barnett ve Sinisi 1990; Duyan ve Gelbal 2008, Gelbal ve Duyan 2010, Erdem ve Duyan 2011). Form, öğrencilerin sosyodemografik (yaş, cinsiyet, bölüm, aile tipi, kardeş sayısı, en uzun yaşanılan yer, çocukluğunun geçtiği yer vb.) ve çocuklarla ilgili deneyim ve düşüncelerini içeren (daha önce çocuk bakma durumu, oyun oynama durumu, çocuk sahibi olmayı isteme, çocuk kliniklerinde çalışmayı isteme vb.) 13 sorudan oluşmaktadır.

Barnett Çocuk Sevme Ölçeği: Barnett ve Sinisi (1990) tarafından insanların çocuklara yönelik tutumlarını ölçme amacıyla geliştirilmiş bir değerlendirme aracıdır. Ölçek 14 soruluk "Hiç Katılmıyorum" 1'den "Tamamen Katılıyorum" 7'ye kadar puanlanan likert tipi ölçektir. Ölçeğin 3, 6, 10 ve 13. maddeleri ters olarak puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 14 puan, en yüksek 98 puan alınabilmektedir. Yüksek puan insanların çocukları daha fazla sevdiklerini, düşük puan çocukları sevme düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir (Barnett ve Sinisi 1990). Ülkemizde geçerlik ve güvenilirlik çalışması Duyan ve Gelbal (2008) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılmıştır. Gelbal ve Duyan (2010) ölçekten alınan 14-38 puanı düşük, 39-74 puanı orta, 75-98 puanı yüksek çocuk sevme puanı olarak belirtmişlerdir. Geçerlik güvenilirlik çalışmasında Cronbach alpha katsayısı 0.92 olarak belirlenmiştir (Duyan ve Gelbal,

2008). Bu çalışmada Cronbach alpha ilk uygulamada 0.91 ve ikinci uygulamada 0.93 bulunmuştur.

Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'na çalışmanın amaç ve kapsamını içeren bilgi formu ile yazılı başvuruda bulunularak izin alındı. Öğrencilere çalışmanın amacı açıklandı, sözel onamları alındı. Çalışmada gizlilik ilkesine uyulacağı, verilerin bilimsel çalışma amacıyla kullanılacağı, isim yazmalarını ancak aynı öğrencinin verileri ders başı ve sonunda iki kez değerlendirileceğinden rumuz belirtmeleri istendi. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere, anket formları derste dağıtıldı. Veriler araştırmacılar tarafından 2010-2011 bahar yarıyılında Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersinde dönem başı ve dönem sonunda olmak üzere iki uygulama ile toplandı. Formun doldurulması 4-5 dakika sürdü. İlk anket uygulaması dönemin ilk haftasında yapıldı. Ders devam eden ve çalışmaya katılmaya kabul eden 116 öğrenci "Bilgi formu" ve "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği"ni yanıtladı. Teorik dersler ve klinik uygulama tamamlandıktan sonra Dönemin son haftası 2. anket uygulaması yapıldı. İkinci uygulama sırasında ilk anketi dolduran 8 öğrenci devamsızlık yaptığından ve 9 öğrencinin de rumuzları eşleşmediğinden çalışmadan çıkarıldı. Çalışma 99 öğrenci ile tamamlandı.

Veriler, SPSS 11.0 (Statistical Package for Social Science for Windows) paket programı kullanılarak analiz edildi. Öğrencilerin demografik özellikleri, çocuklarla ilgili deneyim ve düşünceleri ve BÇSÖ skorlarının analizinde yüzdeler, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Öğrencilerin ders öncesi ve sonrası BÇSÖ puanlarının karşılaştırılmasında student-t testi, öğrencilerin bazı özelliklerine ilişkin verilerle BÇSÖ sonuçları arasındaki ilişkiler Mann-Whitney U, One Way Anova ve Kruskal Wallis varyans analizi ile değerlendirildi. $p < 0.05$ değeri istatistiksel anlamlılık sınırı olarak kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.29 ± 1.24 olup %57.6'sı ebelik, %42.4'ü hemşirelik bölümü öğrencisi, %90.9'u kız, % 84.8'i çekirdek aileye sahipti ve %96'sının kardeşi vardı. Öğrencilerin %98'i çocukluğunu ailesinin yanında geçirdiğini ve %66.7'si çocukluğunun iyi geçtiğini, %71.7'si daha önce çocuk bakımında yer aldıklarını, %89.9'u çocuklarla oyun oynadığını, %94.9'u çocukları sevdiğini ve ileride çocuk sahibi olmayı düşündüğünü ve %58.6'sı da mezun

olduktan sonra çocuk servislerinde çalışmayı istediklerini ifade etti (Tablo 1 ve 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Tanımlayıcı Özellikleri (n =99)

Özellikler	S (%)
Yaş/ yıl, Ort. ± SS*	21.29 ± 1.24
Cinsiyet	
Kadın	90 (90.9)
Erkek	9 (9.1)
Bölüm	
Hemşire	42 (42.4)
Ebe	57 (57.6)
Aile tipi	
Çekirdek	84 (84.8)
Geniş	9 (9.1)
Parçalanmış	6 (6.1)
Kardeş varlığı	
Evet	95 (96.0)
Hayır	4 (4.0)
Kardeş sayısı (n=95)	
1	48 (50.5)
2	29 (30.5)
3	8 (8.4)
4 ve üzeri	10 (10.6)
En uzun yaşadığı yer	
Şehir	46 (46.5)
İlçe	32 (32.3)
Kasaba	5 (5.1)
Köy	16 (16.2)
Çocukluğunun geçtiği yer	
Ailesinin yanı	97 (98.0)
Diğer (anneanne, babaanne)	2 (2.0)
Çocukluğunun nasıl geçtiği	
İyi	66 (66.7)
Orta	33 (33.3)

*Ort.± SS: Ortalama ± standart sapma

Tablo 2. Öğrencilerin Çocuklarla İlgili Deneyim ve Düşüncelerinin Dağılımı

Özellikler	S (%)
Çocuk bakma durumu	
Evet	71 (71.7)
Hayır	28 (28.3)
Çocuklarla oyun oynama durumu	
Evet	89 (89.9)
Hayır	10 (10.1)
Çocuk sahibi olmayı isteme durumu	
Evet	94 (94.9)
Hayır	5 (5.1)
Çocukları sevme durumu	
Evet	94 (94.9)
Hayır	5 (5.1)
Çocuk servisinde çalışmayı isteme	
Evet	58 (58.6)
Hayır	41 (41.4)

Öğrencilerin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi almadan önce ölçekten 82.09±14.07 puan, dersi aldıktan sonra 82.35±14.90 puan aldıkları, ders öncesi ve sonrası puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlendi (p<0.05) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersi Öncesi ve Sonrası Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=99)

BÇSÖ	X ±SS	Min - Max	İstatistiksel Değerlendirme
Önce	82.09±14.07	19-98	t= -0.224
Sonra	82.35±14.90	22-98	p>0.05

Öğrencilerin cinsiyetleri (p=0.029), kardeşinin olması (p=0.030), çocukluğunu nasıl geçirdiği (p<0.001), çocuklarla oyun oynama (p=0.011), çocuk sahibi olmayı (p=0.001) ve çocuk servislerinde çalışmayı isteme (p=0.001) durumları ile BÇSÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu. Öğrencilerin bölümleri ve daha önce çocuk bakma durumları ile BÇSÖ puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildi (p>0.05) (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre BÇSÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=99)

Özellikler	S (%)	X± SS*	İstatistiksel Değerlendirme
Cinsiyet			
Kadın	90(90.9)	82.8±13.8	226.00**
Erkek	9 (9.1)	74.1±14.5	p=0.029
Bölüm			
Hemşire	42 (42.4)	82.3±14.8	1135.50**
Ebe	57 (57.6)	81.9±13.6	p>0.05
Çocukluğunun nasıl geçtiği			
İyi	66 (66.7)	85.9±10.7	560.50**
Orta	33 (33.3)	74.4±16.8	p<0.001
Kardeş varlığı			
Evet	95 (96.0)	81.6±14.1	70.30**
Hayır	4 (4.0)	93.7±5.6	p=0.030
Daha önce çocuk bakma durumu			
Evet	71 (71.7)	83.4±13.2	808.50**
Hayır	28 (28.3)	78.7±15.9	p>0.05
Çocuklarla oyun oynama durumu			
Evet	89 (89.9)	83.8±11.7	227.50**
Hayır	10 (10.1)	67.3±23.2	p=0.011
Çocuk sahibi olmayı isteme durumu			
Evet	94 (94.9)	84.0±10.3	34.00**
Hayır	5 (5.1)	45.8±25.4	p=0.001
Çocuk servisinde çalışmayı isteme durumu			
Evet	58 (58.6)	86.4±9.7	707.00**
Hayır	41 (41.4)	75.9±16.8	p=0.001

Ort.± SS: Ortalama ± standart sapma,**MWU= Mann Whitney U varyans analizi

TARTIŞMA

Çocuk hemşiresi olmayı etkileyen en önemli faktörlerden biri çocuk sevgisidir (Çavuşoğlu 2013; Erdem ve Duyan 2011; Happell 2000). Öğrencilik döneminde çocuklar ile çalışmayı isteyen, çocukları seven

öğrencilerin mezuniyet sonrası bu alanda çalıştıkları görülmektedir (Happell 2000). Bu nedenle hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarının, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersinin çocuk sevme durumlarına etkisi ve etkileyen faktörlerin bilinmesi mezuniyet sonrası çalışma alanlarını seçmeleri konusunda öğrencilere rehber olabilir.

Çalışmada Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi, öğrencilerin çocuk sevme düzeylerini etkilememiştir. Öğrencilerin dersi almadan önce ölçekten 82.09 ± 14.07 , dersi aldıktan sonra 82.35 ± 14.90 puan aldıkları, önce ve sonra puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı (Tablo 4), ancak öğrencilerin çocuk sevme düzeylerinin ders öncesinde ve sonrasında yüksek olduğu görülmüştür. Mutlu ve Balcı (2010) ise hemşirelik öğrencilerinde çocuk sevme puan ortalamalarını staj öncesi 77.68 ± 15.61 , sonrası 80.95 ± 14.04 puan, önce ve sonra çocuk sevme puanları arasında istatistiksel fark bulmuş, dersin öğrencilerin çocuk sevme düzeylerini olumlu etkilediğini bildirmiştir. Mutlu ve Balcı'nın (2010) çalışması ile kıyaslandığında bu çalışmada öğrencilerin çocuk sevme düzeylerinin ders öncesinde de oldukça yüksek olması (82.09 ± 14.07) nedeniyle dersin öğrencilerin çocuk sevme düzeylerini etkilemediği sonucuna varılmıştır. Erdem ve Duyan (2011) da çocuk hemşirelerinde ölçek puanını 82.07 ± 16.35 olarak yüksek bulmuşlardı. Hemşirelik dışında çocuklarla çalışan diğer bir meslek gruplarıyla yapılan çalışmalarda da benzer şekilde, ölçek puan ortalaması Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü öğrencilerinde 85.61 ± 14.77 , Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinde 81.02 ± 10.62 (Duyan ve Gelbal 2008), ilköğretim öğretmenlerinde 84.31 ± 11.61 (Gelbal ve Duyan 2010), okul öncesi öğretmenlerinde 84.97 ± 11.36 (Saltalı ve Erbay 2013) olarak yüksek bulunmuştur. Çocuklarla çalışan bu mesleklerde çocuk sevme puanlarının yüksek olması, çocukları seven bireylerin çocuklarla çalışmayı tercih ettiğini düşündürmektedir.

Bu çalışmada kız öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde Barnett ve Sinisi (1990) de kadınlarda çocuk sevme düzeylerini yüksek bulmuştu (Kadınlarda 80.66 , erkeklerde 74.35). Tüm sevgi türlerinin esasını insan sevgisi oluşturur. Hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin de insanları sevmeleri gerekir. Ancak kültürümüzde çocuk bakımı ve çocuk sevme daha çok kadınlara atfedilen bir durumdur. Geleneksel bakış açısı ile toplumsal cinsiyet ayırımı, erkeği duygularını açığa çıkarmaktan ve ev işlerinde sorumluluk almaktan kaçınmaya yöneltmiştir (Turan ve ark.

2011). Hemşirelik öğrencileri ve hastalarla yapılan çalışmalarda erkek hemşirelerin daha çok acil servis, ameliyathane ve cerrahi bölümlerinde çalışmalarının uygun olduğu (Göz ve Erkan 2006; Kocaer ve ark. 2004; Koç ve ark. 2010), Kocaer ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında da hemşirelik öğrencileri ve hastaların %44.5 erkek hemşirelerin kadın-doğum, %35.4 de çocuk servisinde çalışmalarının uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar bize erkek hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme ve çocuklarla çalışmayı isteme konusunda toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinde kaldıklarını göstermektedir.

Kardeşi olan öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri kardeşi olmayanlara göre düşük bulunmuştur. Ancak kardeşi olan öğrencilerin çocuk sevme puanları da (81.6 ± 14.1) oldukça yüksek idi. Yapılan bir kalitatif çalışmada öğrencilerin kardeşinin olmasının, daha önce çocuk bakımına katılmış olmasının çocuk sevme düzeylerini olumlu etkilediği belirtilmektedir (Happell 2000). Aynı çalışmada bir öğrenci "Küçük kardeşim var. Ona bakmayı çok seviyorum. Tüm çocukları daima seveceğim" ifadesi ile çocuk hemşiresi olmayı isteme nedenini belirtmektedir (Happell 2000). Ancak bu çalışmada bu bulguların aksine kardeşi olan öğrencilerin çocuk sevme puanlarının düşük olması, ailelerinin düşük sosyo-kültürel ve ekonomik durumuna, kardeş sayısının fazlalığına (öğrencilerin %10.6'sı 4 ve daha fazla kardeşe sahip) bağlı olduğu düşünülmüştür. Kendisi tek çocuk olan, kardeşi olmayan öğrencilerin ise kardeş özlemi nedeniyle çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğu kanısına varılmıştır.

Çocuğun sevgiyi anne-baba ve yakın akrabadan alması çok önemlidir ve sevginin devamlı olması gerekir (MEGEP 2006). Bu çalışmada çocukluğunu iyi geçirdiğini ifade eden öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri yüksek bulunmuştur. Tural ve ark. (2010) da demokratik aile ortamında yetişen hemşirelerin çocuk sevme düzeylerini yüksek bulmuştu. Bir çalışmada çocukluk deneyimlerinin bireylerin çocuk sevme düzeylerini etkilediği, hemşirelik öğrencilerinin %24'ünün daha önceki deneyimleri ve pozitif geribildirimleri nedeni ile çocuklarla çalışmayı tercih ettikleri bulunmuştur. Hatta aynı çalışmada, çocukluğunda olumsuz hastane deneyimi yaşayan öğrencilerin de olumsuz olan şeyleri değiştirebilme isteği ile çocuk kliniğinde çalışmayı tercih ettikleri belirlenmişti (Happell 2000).

İleride çocuk sahibi olmayı isteyen öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri çocuk sahibi olmak istemeyenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Sevgi, içerisinde özen, sorumluluk duygusu, saygı ve bilgiyi

barındırır (From 2011). Ebeveyn olmak bireyin yaşamında çok önemli sorumluluklardan birisidir (Barnett ve Sinisi 1990). Ülkemizde yapılan iki çalışmada, Erdem ve Duyan (2011) evli hemşirelerin, Gelbal ve Duyan (2010) evli ve çocuk sahibi sınıf öğretmenlerinin çocuk sevme düzeylerini daha yüksek bulmuşlardı. Dolayısıyla ileride çocuk sahibi olmak isteyen öğrencilerin çocuk sevme düzeylerinin yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Çocuğun yetişkinlerle kurduğu oyuna dayalı ilişki psikososyal gelişimi açısından değerlidir ve tüm gelişim alanlarına önemli katkıda bulunur (Akgün ve Yeşilyaprak 2011). Oyun çocuğun bilişsel, psikomotor ve sosyal yeteneklerini geliştiren bir araçtır ve yeni deneyimlerle ve stresle doğal başatma aracıdır. Çalışmalar terapötik oyunun çocuğun kendini ifade etmesini kolaylaştırdığını ve olumlu baş etme yöntemlerinin gelişmesini sağladığını göstermektedir (Beytut ve ark. 2009; Altay 2008) Çocuğun hastalık gibi stresli bir durumda oyun aracılığı ile değerlendirilmesi önemlidir (Çavuşoğlu 2013; Hockenberry ve Wilson 2013). Tedavi edici sağlık hizmetlerinde çocuğun primer bakım vericisi olan hemşirelerin terapötik oyun yöntemlerini kullanarak çocuğu sürekli değerlendirmesi ve çocuktaki gelişmeleri belirlemesi önemlidir. Bu bağlamda çocuk hemşirelerinin çocuk oyunlarını bilmeleri ve çocuklarla oyun oynamayı sevmeleri önemlidir.

Bu çalışmada çocuklarla oyun oynadığını ifade eden öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bir çalışmada da çocuk oyunlarını bilen, çocuklarla ilgili haberleri izleyen hemşirelerin (Erdem ve Duyan 2011), başka bir çalışmada da çocuk kitapları okuyan, çocuk oyunlarını bilen, çocuk haberlerini takip eden öğretmenlerin çocuk sevme düzeyleri yüksek bulunmuştur (Gelbal ve Duyan 2010). Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada da öğretmenlerin çocuk kitapları okumaları, çocuk dergilerini takip etmelerinin çocuk sevme davranışlarını olumlu etkileyebileceği vurgulanmaktadır (Uğurlu 2013). Bu sonuçlar çocuk hemşireliğini seçmek isteyen öğrencilere ve çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelere çocuk oyunlarının tanıtılması, çocuklarla daha çok oyun oynama fırsatı yaratılması, çocuk kitapları okumalarının sağlanması ile çocuk sevme düzeylerinin arttırılabileceğini göstermektedir.

Mezun olduktan sonra çocuk kliniklerinde çalışmayı isteyen öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri yüksek bulunmuştur (Duyan ve Gelbal 2008). Literatürde çocuk hemşiresi olmaya karar vermede en önemli faktörlerden birinin çocukları sevmek oldu-

ğu belirtilmektedir (Çavuşoğlu 2013; Happell 2000; Erdem ve Duyan 2011). Öğretmen adayları ile yapılan bir çalışmada da çocuklarla çalışmayı sevmenin öğretmen olmaya karar vermede en önemli değişken olduğu saptanmıştır (Duyan ve Gelbal 2008). Bu çalışmada öğrencilerin %58.6'sının çocuk kliniklerinde çalışmayı istedikleri bulundu (Tablo 2). Happell (2000) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin yarısının bebek ve çocuklarla çalışmak istediklerini bulmuştur. Mezuniyet sonrası çocuk kliniklerinde çalışmak isteyen öğrenci sayısının yüksek olması sevindiricidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarının yüksek olduğu ve bu durumun Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersinden etkilenmediği, öğrencilerin cinsiyetleri, kardeşinin olması, çocukluğunu nasıl geçirdiği, çocuklarla oyun oynama, çocuk sahibi olmayı isteme ve çocuk servislerinde çalışmayı isteme durumlarının çocuk sevme düzeylerini etkilediği belirlendi. Sonuçlar göz önüne alındığında, mezuniyet sonrası çocuk hemşireliğini tercih edecek öğrencilere rehberlik ve mesleğe yönlendirme hizmetleri sunulurken çocukları sevme düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin göz önünde bulundurulması çocuk hemşireliğine önemli bir katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akgün E, Yeşilyaprak B (2011) Anne çocuk oyun etkileşiminde niteliksel boyut: Annelerin sözel ifadelerinin değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40: 11-20.
- Altay NC (2008) Çocuklarda ameliyat öncesi hazırlık. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 15(2): 68-76.
- Barnett MA, Sinisi CS (1990) The initial validation of a liking of children scale. Journal of Personality Assessment, 55 (1-2):161-167.
- Beytut DŞ, Bolşık B, Solak U, Seyfioglu U (2009) Çocuklarda hastaneye yatma etkilerinin projektif yöntem olan resim çizme yoluyla incelenmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 2 (3): 35-44.
- Çavuşoğlu H (2013). Çocuk Sağlığı Hemşireliği. Cilt 1, Genişletilmiş 11. Baskı, Sistem Ofset Basımevi, Ankara, s. 19-21.
- Duyan V, Gelbal S (2008) Barnett Çocuk Sevme Ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması. Eğitim ve Bilim, 33(148):40-48.
- Erdem Y, Duyan V (2011) A determination of the factors that affect the level of pediatric nurses' liking of children. J Med Sci., 41 (2): 295-305.
- Fromm E (2011) Sevme Sanatı. Çeviren E. Saatçi Karadana, Psikoloji Yayınları, 6. Baskı, İzmir, İlyaz İzmir Yayınevi, s.31-57.
- Gelbal S, Duyan V (2010) İlköğretim öğretmenlerinin çocuk sevme durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. Hacettepe

- Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38: 127-137.
- Göz F, Erkan M (2006) Sağlık memurluğu öğrencilerinin mesleki düşünce görüş ve sorunları. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1(2):37-50.
- Happell BM (2000) "Love is all you need"? Student nurses' interest in working with children. JSPN, 5(4):167-173.
- Hockenberry MJ, Wilson D (2011) Wong's Nursing Care of Infants and Children. Ninth Edition, America, Elsevier Mosby Company, p.10-15.
- Kasapoğlu K, Akyol T (2012) Linking of children as a predictor of attitudes toward children's rights. The New Educational Review, 28 (2), 49-58
- Kocaer Ü, Öztop T, Usta N ve ark. (2004) Hemşirelik mesleğinde erkek üyelerin yeri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 7(2): 23-29.
- Koç Z, Bal C, Sağlam Z (2010) Hastanede yatarak tedavi görmekte olan hastaların, erkeklerin hemşirelik mesleğine katılımları ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı, 324-329.
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi)(2006) Eğlence Hizmetleri. Çocukların İhtiyaçlarını Karşılama. Ankara, s.14-19.
- Mutlu B., Balcı S (2010) Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dersi alan öğrencilerin staj öncesi ve sonrası çocuk sevmeye durumları. 32. Pediatri ve 11. Pediatri Hemşireliği Günleri Özet Kitabı, Çocuk Dergisi, 10 (Ek sayı:1), 155.
- Saltalı ND, Erbay F (2013) Okul öncesi öğretmenlerinin konuşma, dinleme ve empati becerilerinin çocuk sevmeye davranışı açısından incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 14 (1):159-174.
- Tural E, Rızalar S, Güdek E ve ark. (2010) Çocuk ve erişkin kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk sevmeye ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. IV. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi Özet Kitabı, s. 96.
- Turan N, Öztürk A, Kaya H ve ark. (2011) Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 4(1): 167-173.
- Uğurlu CT (2013) Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevmeye düzeyleri üzerine etkisi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 3(2): 51-61.
- Yapıcı M, Yapıcı Ş (2004) Bir değer olarak çocukluk. Üniversite ve Toplum, 4(4):1-4.